

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

The 2nd STOU Graduate Research Conference

ปัจจัยความสำเร็จของการใช้งบประมาณในการวิจัยของนักวิจัยในกรมวิชาการเกษตร

Key Success Factors for Research Budget Management by Researchers in Department of Agriculture (DOA)

อรสา จุลสุคนธ์ (Orasa Julasukonth)* ฤทัย ภัทรดิลก (Harisadee Pataradilok)**

อัจฉรา จิตตลดากร (Achara Jitaladakorn)***

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการบริหารจัดการงบประมาณและปัจจัยความสำเร็จการใช้งบประมาณในการวิจัยของนักวิจัยที่ได้รับการจัดสรรจากกรมวิชาการเกษตร

ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ด้วยการสุ่มตัวอย่างจากตารางแสดงจำนวนตัวอย่างของยามาเน่ ได้จำนวนตัวอย่าง 83 รายจากประชากรทั้งหมด 500 ราย ใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งบประมาณในงานวิจัยของนักวิจัยในกรมวิชาการเกษตร การบริหารจัดการงบประมาณ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ รวมทั้งจัดสัมมนาแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 15 ราย เพื่อสังเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการใช้งบประมาณงานวิจัยให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ทั้งนี้ ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ทางสถิติด้วยการคำนวณค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพของนักวิจัยโดยใช้ 1.การวางแผน 2.การใช้งบประมาณ 3.การบริหารจัดการงบประมาณ จะส่งผลให้เกิดปัจจัยความสำเร็จการใช้งบประมาณในการวิจัยของนักวิจัยในกรมวิชาการเกษตรจำแนกได้ 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยจากนักวิจัย ประกอบด้วยปัจจัยย่อย 4 ปัจจัยเกี่ยวกับความสามารถของนักวิจัยในเรื่อง 1.1 ความสามารถในการตั้งงบประมาณ 1.2 ความสามารถในการวางแผนการวิจัย 1.3 ความสามารถในการจัดการระหว่างกรวิจัย 1.4 ความสามารถในการงานวิจัย 2) ปัจจัยจากกรมวิชาการเกษตรซึ่งให้ทุนการวิจัย ประกอบด้วย 3 ปัจจัยย่อยเกี่ยวกับการดำเนินงานของกรมวิชาการเกษตร ได้แก่ 2.1 กำหนดนโยบายการวิจัยให้ชัดเจน 2.2 จัดระบบการจัดสรรงบประมาณให้ได้มาตรฐาน 2.3 จัดระบบการเบิกจ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ 3) ปัจจัยจากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่นักวิจัยทำงาน โดยสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์และการใช้งบประมาณตามวัตถุประสงค์ให้นักวิจัยดำเนินงานวิจัยได้สำเร็จ

คำสำคัญ ปัจจัยความสำเร็จ งบประมาณ งานวิจัย นักวิจัย

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Abstract

The objective of this research is to investigate key success factors of the Department of Agriculture's research budget management.

The research methodology of the study was divided into two major parts : examining research budget utilization using quantitative survey by questionnaire, and identifying key success factors of research budget management using qualitative survey by focus group. Yamane formula was used as the method for Simple random sampling of this research.. This research then accessed using 83 samples from 500 total samples of populations.. Meanwhile, focus group of fifteen target sample subjects was organized to identify key success factors of research budget management. The statistical quantitative result was presented by percentage and mean value.

The result of this study was founded the budget management of researchers will be successful by using 3 principles e.g. were summarized into three points. The first key success factors of DOA's research budget management was researchers' ability in effectively proposing, planning, conducting and management their owned initiative projects. The second key success factor was the Department of Agriculture's distinctive policy, standard budget allocation system, and effective payment system in providing research budget to researchers in the organization. The final key success factor was particular divisions or offices in DOA that provided supporting resources i.e. equipment and budget to their researchers.

Keywords: Key success factors, Research budget, Researchers, Department of Agriculture (DOA)

บทนำ

งบประมาณรายจ่ายภาครัฐ (Public Expenditure) เป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ มีบทบาทในหลายๆด้าน อาทิ เป็นเครื่องมือสะท้อนให้เห็นรูปแบบของการใช้จ่ายเพื่อจัดหาสินค้าและบริการสาธารณะ การดำเนินนโยบายการบริหารจัดการประเทศ การดำเนินนโยบายกระตุ้นและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และที่สำคัญเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินนโยบายการคลัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ โดยรัฐจัดสรรงบประมาณผ่านสำนักงานงบประมาณสู่หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ให้ปฏิบัติหน้าที่แทน จากความสำคัญของงบประมาณในภาพรวม เมื่อลดระดับลงสู่ระดับหน่วยงาน ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม งบประมาณเป็นปัจจัยหลักของทุกหน่วยงานราชการในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ตามที่รัฐต้องการ รวมทั้งใช้ดำเนินการตามภารกิจหลัก และภารกิจสนับสนุนที่หน่วยงานต้องรับผิดชอบ ทั้งนี้ การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน มีทั้งประสบความสำเร็จในการใช้งบประมาณได้อย่างสัมฤทธิ์ผลได้ผลงานตรงตามเป้าหมาย และไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากงบประมาณถูกปรับลดลงจนไม่เพียงพอ ดังนั้น เมื่อลดระดับสู่นักวิจัยที่ทำงานวิจัยด้วยงบประมาณจากกรมวิชาการเกษตรซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่พัฒนางานวิชาการด้านการเกษตรด้วยการวิจัย นักวิจัยบางส่วนจึงได้รับผลกระทบจากงบประมาณที่ถูกปรับลดดังกล่าวเช่นกัน ทำให้นักวิจัยบางรายได้รับงบวิจัยเต็มตามต้นทุนต่อหน่วยที่เสนอโครงการวิจัย และนักวิจัยบางรายได้รับงบประมาณลดน้อยลงจนต้นทุนต่อหน่วยไม่เป็นไปตามต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้น การศึกษาปัจจัยความสำเร็จการใช้งบประมาณงานวิจัยของนักวิจัยในกรมวิชาการเกษตร จะได้คำตอบนำสู่การบริหารจัดการงบประมาณงานวิจัยทั้งของกรมวิชาการเกษตร ของนักวิจัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อเนื่องให้ได้รับผลผลิตจากงานวิจัยที่ถูกต้อง สามารถสร้างองค์ความรู้ในวิชาการเกษตรและแก้ปัญหาด้านการเกษตรได้ตรงเป้าหมายสู่การพัฒนาการเกษตรของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการบริหารจัดการงบประมาณในการวิจัยของนักวิชาการที่ได้รับการจัดสรรจากกรมวิชาการเกษตร
2. ศึกษาปัจจัยความสำเร็จการใช้งบประมาณในการวิจัยของนักวิชาการที่ได้รับการจัดสรรจากกรมวิชาการเกษตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาจากประชากร 500 รายซึ่งคือนักวิชาการที่ทำงานวิจัยในกรมวิชาการเกษตร กลุ่มตัวอย่างจากตารางแสดงจำนวนตัวอย่างของยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 83 ราย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างและสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
4. วิธีการรวบรวมข้อมูล ศึกษาจาก 2 แหล่ง ได้ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร วารสาร และได้ข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการจัดสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม
5. วิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ทางสถิติด้วยการคำนวณค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหาตามเหตุและผล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2
The 2nd STOU Graduate Research Conference

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอนประกอบด้วย ตอนที่ 1 การตั้งงบประมาณงานวิจัยและการบริหารจัดการงบประมาณตามที่ได้รับการจัดสรร ตอนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จการใช้งานงบประมาณการวิจัย

ตอนที่ 1 การตั้งและการใช้งบประมาณงานวิจัยที่ได้รับจัดสรร

1.1 ข้อมูลเบื้องต้น นักวิจัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 45 ปี การศึกษาระดับปริญญาโท รับผิดชอบงานวิจัยในสถานะหัวหน้าโครงการทดลอง หัวหน้าโครงการวิจัย หัวหน้ากิจกรรมและผู้อำนวยการแผนงานวิจัย งานวิจัยที่สามารถดำเนินการจนเสร็จสิ้นในปี 2552 จำนวนทั้งสิ้น 109 เรื่อง และร้อยละ 63.74 ถูกปรับลดงบประมาณงานวิจัย ต้นทุนต่อหน่วยจึงไม่เป็นไปตามต้นทุนที่แท้จริง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ร้อยละของงานวิจัยที่ถูกปรับลดงบประมาณ

สถานะการได้รับจัดสรรงบประมาณงานวิจัย	จำนวนโครงการ	ร้อยละ
1. ได้รับตามที่เสนอขอรับการจัดสรร	33	36.26
2. ถูกปรับลดจากที่เสนอขอ	58	63.74

อัตราการปรับลดงบประมาณตั้งแต่ไม่เกินร้อยละ 10 จนถึงมากกว่า ร้อยละ 80 โดยร้อยละ 18.97 ของโครงการวิจัย ถูกปรับลดงบประมาณลงร้อยละ 30-39 และร้อยละ 17.24 ถูกปรับลดลงร้อยละ 40-49 และ 50-59 ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ร้อยละของการถูกปรับลดงบประมาณ

อัตราการปรับลดงบประมาณงานวิจัย	จำนวนโครงการ	ร้อยละ
1. ถูกปรับลดจากที่เสนอขอ		
1.1 น้อยกว่าร้อยละ 10	5	8.62
1.2 10-19	8	13.79
1.3 20-29	6	10.34
1.4 30-39	11	18.97
1.5 40-49	10	17.24
1.6 50-59	10	17.24
1.7 60-69	4	6.90
1.8 70-79	3	5.17
1.9 มากกว่าร้อยละ 80	1	1.73
รวม	58	100.00

1.2 การตั้งงบประมาณงานวิจัย นักวิจัยร้อยละ 23.81 มีความเห็นว่า การตั้งงบประมาณตามต้นทุนต่อหน่วย ซึ่งต้องตั้งล่วงหน้าตามปฏิทินและวงจรงบประมาณ เมื่อปฏิบัติจริง สถานการณ์เปลี่ยนแปลง เช่น ราคาวัสดุสูงขึ้น ค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น มีผลทำให้งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ นอกจากนี้ การตั้งงบประมาณไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านการดูแล/ฟื้นฟูสภาพแปลงทดลอง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การตั้งงบประมาณงานวิจัย

การตั้งงบประมาณงานวิจัย	จำนวนคน	ร้อยละ
1.การตั้งงบประมาณ		
1.1 การตั้งงบประมาณตามต้นทุนต่อหน่วยซึ่งต้องตั้งล่วงหน้า เมื่อปฏิบัติจริงมีตัวแปรที่ทำให้ต้นทุนเพิ่ม เช่น วัสดุมีราคาสูงขึ้นตามกลไกตลาด หรือ ค่าจ้างแรงงานในขณะตั้งไม่เป็นปัจจุบัน	20	23.81
1.2 งบวิจัยไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านการดูแล/ฟื้นฟูสภาพแปลงทดลอง ต้องแบ่งงบวิจัยบางส่วนเพื่อดำเนินการ	10	11.90
1.3 นักวิจัยคาดหวังใช้วัสดุการเกษตรหรือวัสดุการทดลองบางส่วนจากในสต็อกที่มี จึงไม่ตั้งงบประมาณไว้ล่วงหน้า เมื่อทดลองจริงพบว่า วัสดุทดลองหมดอายุ จึงต้องจัดซื้อใหม่	3	3.57

1.3. การบริหารจัดการงบประมาณตามที่ได้รับการจัดสรร ความเห็นและแนวทางของนักวิจัยในการบริหารจัดการงบประมาณแบ่งได้เป็น 3กลุ่มได้แก่ การวางแผน การใช้งบประมาณและวิธีการบริหารจัดการงบประมาณ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 การวางแผน นักวิจัยร้อยละ 70.24 วางแผนใช้บุคลากรร่วมกันในหลายๆกิจกรรมหรือหลายการทดลอง ร้อยละ 64.28 จัดทำแผนกิจกรรมหรือการทดลองพร้อมประมาณการค่าใช้จ่ายในแต่ละกิจกรรมหรือการทดลองไว้ล่วงหน้าเป็นขั้นตอนตามวงเงินที่ได้รับการจัดสรร ทั้งนี้ นักวิจัยร้อยละ 10.71 ไม่ได้รับแจ้งงบวิจัยในภาพรวมตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ ทำให้นักวิจัยไม่สามารถวางแผนการใช้งบวิจัยได้สอดคล้องกับการได้รับจัดสรรงบประมาณในงวดแรก ส่งผลให้การดำเนินการวิจัยใช้งบไม่ตรงตามกิจกรรม อีกทั้งต้องรอกการจัดสรรงบประมาณเป็นรายงวดทำให้ไม่สามารถใช้งบประมาณได้อย่างต่อเนื่อง ดังตารางที่ 4

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2
The 2nd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 4 การวางแผนบริหารจัดการงบประมาณของนักวิจัย

การวางแผนบริหารจัดการงบประมาณตามที่ได้รับจัดสรร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.การวางแผน		
1.1 จัดทำแผนกิจกรรมและหรือการทดลองพร้อมประมาณการค่าใช้จ่ายในแต่ละกิจกรรมและหรือการทดลองล่วงหน้า เป็นขั้นตอน ตามวงเงินที่ได้รับการจัดสรร	54	64.28
1.2 วางแผนการใช้บุคลากรร่วมกันในหลายๆ กิจกรรมหรือการทดลอง	59	70.24
1.3 วางแผนการเดินทางเก็บข้อมูลและตัวอย่างการทดลองร่วมกับผู้วิจัยและหรืองานวิจัยอื่นเป็นหมู่คณะ	43	51.19
1.4 ไม่ได้รับแจ้งบววิจัยในภาพรวมในการจัดสรรงบประมาณ ทำให้นักวิจัยวางแผนการใช้งบวิจัยได้ไม่สอดคล้องกับการจัดสรร ส่งผลให้การดำเนินการวิจัยใช้งบไม่ตรงตามกิจกรรมของงานวิจัย และการใช้งบประมาณไม่ต่อเนื่อง เพราะต้องรอการโอนจัดสรรงบประมาณเป็นงวด	9	10.71

1.3.2 การใช้งบประมาณ นักวิจัยร้อยละ 65.46 เห็นว่า ไม่ควรใช้งบวิจัยผิดวัตถุประสงค์ เช่น ใช้งบวิจัยบางส่วนเป็นงบบริหารหน่วยงาน หรือ ใช้งบวิจัยไปดำเนินกิจกรรมที่จังหวัดขอความร่วมมือ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การใช้งบประมาณในการทำงานวิจัย

การใช้งบประมาณงานวิจัยของนักวิจัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 การใช้งบประมาณ		
1.2 ในระหว่างดำเนินการวิจัยเกิดความคลาดเคลื่อน ทำให้ต้องทำซ้ำหรือเพิ่มตัวอย่าง	13	15.48
1.3 งานวิจัยไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาและไม่สามารถถนอมเงินไว้เบิกหลัอมปีได้ ทำให้ต้องคืนงบประมาณให้กระทรวงการคลัง (ณ 30 กันยายน) ซึ่งสาเหตุบางประการเกิดจากการขอรับการสนับสนุนครุภัณฑ์ในการดำเนินงานวิจัยจากกรมฯ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลงหมวดเงินหรือการจัดซื้อจัดจ้าง ทำให้ประสบปัญหาใช้งบประมาณไม่ทันตามเวลาที่กำหนด	5	5.95
1.4 ใช้งบประมาณผิดวัตถุประสงค์	55	14.28
1.4.1 งบประมาณงานวิจัยบางส่วนถูกจัดสรรไว้ที่ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยหรือหัวหน้าโครงการหรือหัวหน้ากิจกรรม ทำให้เงินสำหรับการวิจัยลดลง	12	25.00
1.4.2 งบประมาณงานวิจัยบางส่วนถูกกันไว้เพื่อเป็นงบบริหารกลางของหน่วยงาน	21	8.33
1.4.3 เนื่องจากนโยบายจากส่วนกลางเปลี่ยนแปลง ทำให้งานวิจัยเปลี่ยนเป็นงานบริการ ต้องใช้งบวิจัยไปดำเนินการด้านบริการ	7	11.90
1.4.4 ต้องนำงบวิจัยไปดำเนินการในส่วนอื่นที่หน่วยงานต้องรับผิดชอบ ซึ่งงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ เช่น การตรวจแปลง GAP หรือการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน	10	

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2
The 2nd STOU Graduate Research Conference

การใช้งบประมาณงานวิจัยของนักวิจัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ของเกษตรกร เช่น แมลงศัตรูพืชที่ระบาดมากในขณะนั้น/ดำเนินการเรื่องที่เป็นปัญหาเร่งด่วนตามนโยบาย/ซ่อมแซมครุภัณฑ์ให้ใช้งานได้ตามปกติ	5	
1.4.5 ต้องใช้งบวิจัยไปดำเนินการในงานที่จังหวัดขอความร่วมมือให้นักวิจัยช่วยดำเนินการ		5.95

1.3.3 วิธีการบริหารจัดการงบประมาณ นักวิจัยร้อยละ 82.14 เลือกแนวทางการประหยัดงบประมาณโดยใช้เงินจากกิจกรรมอื่นสมทบงบวิจัยเพื่อให้สามารถดำเนินงานวิจัยต่อไปได้ และร้อยละ 65.48 เลือกปรับลดค่าใช้จ่ายบางส่วน ปรับลดจำนวนตัวอย่างหรือประชากรในการวิจัย การเบิกค่าที่พักเหมาจ่ายในอัตราที่กรมวิชาการเกษตรกำหนดหรือต่ำกว่า การวิเคราะห์ผลการทดลองในห้องปฏิบัติการของหน่วยงานเพื่อประหยัดค่าจ้างวิเคราะห์ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 วิธีการบริหารจัดการงบประมาณของนักวิจัย

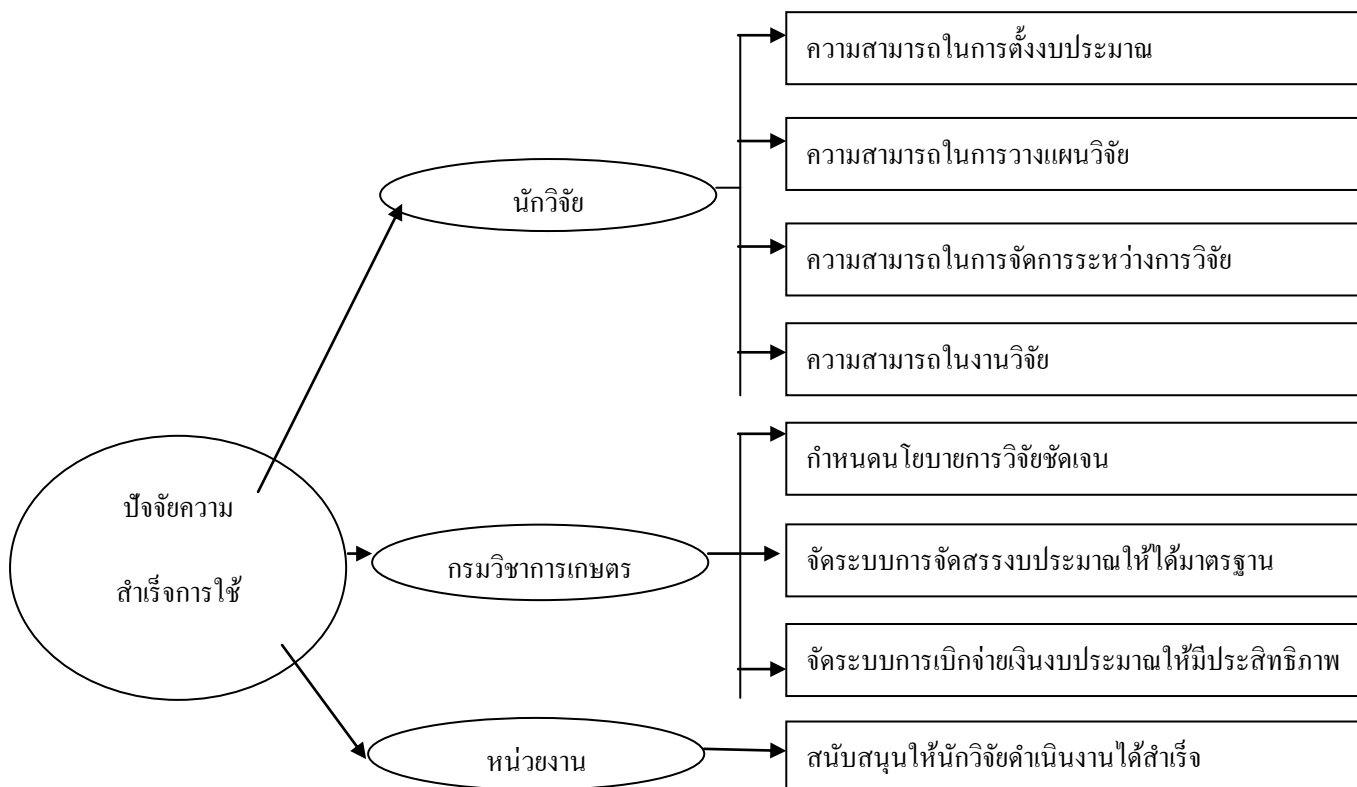
วิธีการบริหารจัดการงบประมาณตามที่ได้รับจัดสรร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การบริหารจัดการ		
1.1 แนวทางการประหยัดงบประมาณ		
1.1.1 นุรณาการงานทดลองกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อประหยัดงบวิจัย	13	15.48
1.1.2 จัดซื้อวัสดุการทดลองที่ใช้ร่วมกันในคราวเดียวเพื่อให้ได้ราคาถูก เช่น ปุ๋ย สารกำจัดวัชพืช	34	4.48
สารกำจัดศัตรูพืช		
1.1.3 วิเคราะห์ผลการทดลองในห้องปฏิบัติการของหน่วยงานเพื่อประหยัดค่าจ้างวิเคราะห์	39	46.43
1.1.4 เบิกค่าที่พักเหมาจ่ายตามอัตราที่กรมวิชาการเกษตรกำหนดหรือต่ำกว่า	40	47.62
1.1.5 จ้างแรงงานท้องถิ่นเพื่อให้ได้ราคาถูก	16	19.05
1.1.6 ใช้เงินจากกิจกรรมอื่นมาสมทบงบวิจัยเพื่อให้สามารถดำเนินงานวิจัยต่อไปได้	69	82.14
1.1.7 ขอใช้ครุภัณฑ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำวิจัยจากหน่วยงานอื่น เพื่อลดภาระการיעัด	24	28.57
งบประมาณงานวิจัยเพื่อจัดซื้อ		
1.1.8 จ้างมหาวิทยาลัยหรือเอกชนในงานวิจัยบางส่วน ถ้าค่าใช้จ่ายต่ำกว่าการดำเนินการด้วยตนเองทั้งหมด	8	9.52
1.1.9 ปรับลดจำนวนตัวอย่างหรือประชากรในการวิจัย	42	50.00
1.1.10 ปรับลดจำนวนเป้าหมายและหรือผลผลิต	39	46.43
1.1.11 ปรับลดกิจกรรม	21	25.00
2.1.12 ปรับลดค่าใช้จ่ายบางส่วน	55	65.48

ตอนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จการใช้งบประมาณงานวิจัย

องค์ประกอบของปัจจัยความสำเร็จในการใช้งบประมาณงานวิจัย ในการวิจัยแต่ละ โครงการต้องมีงบประมาณรองรับ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ใช้งบประมาณเพื่อดำเนินการวิจัยในเรื่องที่รับผิดชอบและอาจต้องใช้เครื่องมือและ

อุปกรณ์บางอย่างช่วยเพื่อให้งานวิจัยสำเร็จ ดังนั้น ความสำเร็จในการใช้งบประมาณในการวิจัยจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของนักวิจัยซึ่งเป็นผู้ใช้งบประมาณโดยตรง กรมวิชาการเกษตรซึ่งเป็นผู้ให้ทุนทำการวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัยซึ่งเป็นผู้สนับสนุนด้านเครื่องมืออุปกรณ์การทำวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถจำแนกความสำเร็จการใช้งบประมาณงานวิจัยได้ 3 ปัจจัยและ 3 ระดับ (1) ปัจจัยหลัก ได้แก่ นักวิจัย (2) ปัจจัยรอง ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร และ (3) ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้ ในปัจจัยหลัก ปัจจัยรองและปัจจัยสนับสนุนยังประกอบด้วยปัจจัยย่อย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงปัจจัยความสำเร็จการใช้งบประมาณงานวิจัยของนักวิจัยในกรมวิชาการเกษตร

1. ปัจจัยหลัก ได้แก่ นักวิจัย เนื่องจากนักวิจัยเป็นผู้ใช้งบประมาณเพื่อดำเนินงานวิจัยโดยตรงตั้งแต่เริ่มต้นงานวิจัยจนถึงสิ้นสุดโครงการ และต้องบริหารจัดการตั้งแต่กระบวนการตั้งงบประมาณงานวิจัย ดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัยไปจนถึงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ซึ่งต้องใช้ความสามารถหลายด้านเพื่อดำเนินงานวิจัยให้สำเร็จโดยต้องบริหารจัดการความเสี่ยงภายใต้สภาพแวดล้อมที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ของงานวิจัยที่รับผิดชอบ ดังนั้น นักวิจัยจึงเป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จในการใช้งบประมาณงานวิจัยโดยการใช้งบประมาณประกอบด้วยปัจจัยย่อยที่มีผลต่อความสำเร็จเรียงตามลำดับความสำคัญได้แก่ ความสามารถในการตั้งงบประมาณ การวางแผนงานวิจัย การจัดการงานวิจัยและความสามารถในการทำงานที่วิจัย เกณฑ์ที่ใช้วัดความสำเร็จของนักวิจัยได้แก่จำนวนร้อยละที่นักวิจัยเลือกใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการงานวิจัยจนสำเร็จในแต่ละ ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ความสามารถในการตั้งงบประมาณ นักวิจัยร้อยละ 15.48 พัฒนาความสามารถที่ทำให้ได้รับงบประมาณตามต้นทุนต่อหน่วยเพื่อให้ทำงานวิจัยได้สำเร็จด้วยวิธีการ

1.1.1 ติดตามสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของราคาปัจจัยการผลิตและแนวโน้มในอนาคต เพื่อตั้งงบประมาณต้นทุนต่อหน่วยตามความเป็นจริง

1.1.2 ตั้งงบประมาณให้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ต้องใช้ในงานวิจัย

1.2 ความสามารถในการวางแผนงานวิจัย นักวิจัยใช้วิธีการวางแผนกิจกรรม แผนการเงิน แผนการใช้เครื่องมืออุปกรณ์และบุคคล โดย

1.2.1 แผนกิจกรรม นักวิจัยร้อยละ 64.28 จัดทำแผนกิจกรรมเป็นขั้นตอน ตามวิธีวิจัยที่กำหนด โดยแสดงแผนกิจกรรมเป็นลายลักษณ์อักษร กำหนดวันเวลาและกิจกรรมย่อยที่ต้องปฏิบัติทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมการจนถึงการรายงานผลการวิจัยและการเผยแพร่ผลการวิจัย แผนกิจกรรมที่ละเอียดและชัดเจน ช่วยให้นักวิจัยจัดการโครงการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยลดความคลาดเคลื่อนจากการวิจัยได้

1.2.2 แผนการเงิน นักวิจัยร้อยละ 11.90 ประมาณการค่าใช้จ่ายในทุกกิจกรรมย่อยตามแผนกิจกรรม เพื่อจัดงบประมาณให้เพียงพอสำหรับการวิจัยทั้งโครงการ โดยบันทึกแผนการเงินควบคู่กับแผนกิจกรรม

1.2.3 แผนการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และบุคคล นักวิจัยร้อยละ 4.76 กำหนดเครื่องมือ อุปกรณ์และบุคคล ปฏิบัติหน้าที่ในทุกกิจกรรมย่อยของแผนกิจกรรม เพื่อให้ทุกขั้นตอนการวิจัย ดำเนินการได้อย่างคล่องตัวและแก้ปัญหากรณีขาดแคลนเครื่องมือ อุปกรณ์หรือบุคคล ทั้งนี้ แผนการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และบุคคล ควรบันทึกร่วมกับแผนกิจกรรมและแผนการเงินสำหรับการเตรียมการ การสั่งการ การติดตามและประเมินผล

1.3 ความสามารถในการจัดการระหว่างงานวิจัย นักวิจัยส่วนใหญ่ใช้การบริหารจัดการในระหว่างงานวิจัยให้เป็นไปตามที่กำหนด ด้านการปฏิบัติ การควบคุม การสั่งการและประเมินผลในทุกกิจกรรมย่อย พร้อมทั้งบันทึกวิธีการปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ การบริหารจัดการในระหว่างงานวิจัยเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้งานวิจัยประสบความสำเร็จในงบประมาณที่ได้รับจัดสรร นักวิจัยสามารถดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

1.4 ความสามารถในงานวิจัย นักวิจัยใช้ความรู้ในเนื้อหาวิชาการ ในวิธีวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ได้ตามวัตถุประสงค์ได้อย่างถูกต้องและสามารถลดความคลาดเคลื่อนในงานวิจัย และผลงานวิจัยเป็นที่เชื่อถือได้

2. ปัจจัยรองได้แก่ กรณิชาการเกษตร เนื่องจากนักวิจัยซึ่งเป็นปัจจัยหลักจะไม่สามารถดำเนินงานวิจัยได้ หากไม่ได้รับงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัย และโดยที่กรณิชาการเกษตรเป็นหน่วยงานที่จัดสรรทุนการทำวิจัย ติดตามและประเมินผลการวิจัย ดังนั้น กรณิชาการเกษตรจึงเป็นปัจจัยรองที่จะสนับสนุนนักวิจัยให้ได้รับงบประมาณและใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ เกณฑ์ที่ใช้วัดปัจจัยความสำเร็จที่เกิดจากบทบาทของกรณิชาการเกษตรได้แก่ จำนวนร้อยละที่นักวิจัยให้ความเห็นในส่วนของกรณิชาการเกษตร เรียงตามลำดับความสำคัญที่จะทำให้ นักวิจัยประสบผลสำเร็จในงานวิจัยได้ ดังนี้

2.1 การกำหนดนโยบายการวิจัยที่ชัดเจน นโยบายเป็นเสมือนเข็มทิศชี้แนวทาง นโยบายที่ชัดเจนช่วยให้กรณิชาการเกษตรสามารถจัดสรรงบประมาณการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักวิจัยในสังกัดสามารถกำหนดเรื่องในการวิจัยได้ถูกทิศทางและมีโอกาสได้รับงบประมาณสำหรับการวิจัยเพียงพอ

2.2 จัดระบบการจัดสรรงบประมาณให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน นักวิจัยร้อยละ 13.09 ขอให้การจัดสรรงบประมาณถูกต้องและเป็นธรรม โดยจัดการดังนี้

2.2.1 กำหนดเกณฑ์การพิจารณางบประมาณให้เป็นมาตรฐานตามต้นทุนต่อหน่วย (Unit Cost)

2.2.2 ตั้งคณะกรรมการพิจารณาจัดสรรงบประมาณวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับโครงการวิจัยให้นักวิจัย

2.2.3 จัดระบบตรวจสอบการใช้งบประมาณให้เป็นมาตรฐาน

2.3 การจัดระบบการเบิกจ่ายเงินงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ นักวิจัยร้อยละ 3.57 เสนอให้

2.3.1 ลดขั้นตอนการเบิกจ่าย เพื่อให้ให้นักวิจัยสามารถเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายสำหรับการวิจัย เช่น ค่าใช้จ่ายสำหรับซื้อวัสดุวิจัย ค่าเบี้ยเลี้ยง ที่พักได้รวดเร็ว แต่ถูกต้องตามระเบียบการเงินการคลัง

2.3.2 อำนวยความสะดวกในการจัดซื้อ/จัดจ้างวัสดุ อุปกรณ์การวิจัย เนื่องจากนักวิจัยไม่ชำนาญการด้านระเบียบพัสดุ

2.3.3 วางระบบการเบิกจ่ายเงินให้ครบวงจรในจุดเดียว (One-Stop-Service) การตรวจสอบเอกสารหลักฐานการเบิกจ่ายด้วยมาตรฐานเดียวกัน

3. ปัจจัยสนับสนุนได้แก่หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย ทำหน้าที่ประสานระหว่างปัจจัยหลักคือนักวิจัยและปัจจัยรองคือกรมวิชาการเกษตรในเรื่องงบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ นโยบายหรือทิศทางงานวิจัย เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของนักวิจัย เพื่อให้ นักวิจัยสามารถดำเนินงานวิจัยให้สำเร็จได้ตามวงเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร เกณฑ์ที่ใช้วัดความสำเร็จที่เกิดจากบทบาทของหน่วยงานต้นสังกัดได้แก่จำนวนร้อยละที่นักวิจัยให้ความเห็นในส่วนของหน่วยงานต้นสังกัดโดยเรียงลำดับความสำคัญที่จะสนับสนุนให้นักวิจัยดำเนินงานวิจัยได้สำเร็จ ดังนี้

3.1 สนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ของหน่วยงานเพื่อใช้ในการงานวิจัยใช้เพื่อการวิจัยได้อย่างเต็มที่

3.2 สนับสนุนให้นักวิจัยใช้งบประมาณเฉพาะในงานวิจัย

3.3 ประสานการของงบประมาณเพิ่มเติมจากกรมวิชาการเกษตรให้นักวิจัยกรณีงบประมาณไม่พอ

การอภิปรายผล

ความสำเร็จในการใช้งบประมาณวิจัยของนักวิจัยในกรมวิชาการเกษตร ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ กรมวิชาการเกษตรซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้ทุนวิจัย นักวิจัยซึ่งมีบทบาททำงานวิจัยให้สัมฤทธิ์ผลด้วยงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร และหน่วยงานต้นสังกัดที่ควรให้การสนับสนุนการทำงานวิจัยของนักวิจัย ทั้งนี้ ความสำเร็จเกิดขึ้นได้ด้วยการบริหารจัดการของทั้ง 3 ปัจจัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการที่ปภาวดี มนตรีวิวัฒน์ (2551) เสนอไว้ว่า การจัดการคือการประสานทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปัจจัยความสำเร็จในการใช้งบประมาณวิจัยของนักวิจัย จึงต้องเริ่มด้วย กรมวิชาการเกษตรบริหารจัดการการจัดสรรงบประมาณเป็นมาตรฐานเดียวกันและอนุมัติเบิกจ่ายได้ทันเวลา ส่วนนักวิจัยต้องมีความสามารถในการตั้งงบประมาณ การวางแผน การใช้งบประมาณและบริหารจัดการงานวิจัยโดยประหยัดและได้ผลตามเป้าหมาย สามารถตอบโจทย์และแก้ปัญหาได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามความหมายการจัดการ ตามแนวคิดของ Bartol et..al (1998) ซึ่งเสนอว่า การจัดการคือกระบวนการที่ทำให้เป้าหมายขององค์กรสัมฤทธิ์ผล โดยการวางแผน จัดองค์กร นำ และควบคุม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยปัจจัยความสำเร็จของการใช้งบประมาณงานวิจัยของนักวิจัยในกรมวิชาการเกษตร พบว่ามีข้อเสนอแนะในปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยหลัก นักวิจัย

1.1 นักวิจัยควรให้ความสำคัญกับการวางแผนงานวิจัยให้สามารถปรับเปลี่ยนหรือยืดหยุ่นไปตามวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากกรมวิชาการเกษตร โดยไม่ทำให้ผลการทดลองหรือผลการวิจัยล้มเหลว

1.2 นักวิจัยควรกำหนดแนวทางการวิจัยไว้หลายแนวทาง เพื่อเป็นทางเลือกในกรณีเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขึ้น เช่น ภัยพิบัติต่างๆ โดยอาจปรับเปลี่ยนมาทำการทดลองในห้องปฏิบัติการแล้วค่อยขยายผลในแปลงทดลองเมื่อเหตุการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ

1.3 การตั้งงบประมาณโครงการวิจัย ควรพิจารณาต้นทุนต่อหน่วยการผลิต โดยศึกษาข้อมูลแนวโน้มภาวะเศรษฐกิจ ทั้งของประเทศไทยและของประชาคมโลกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งต้องศึกษาแนวโน้มทางด้านการเงินการคลังของรัฐบาล เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตั้งราคาข้าวสาคูการทดลอง ค่าจ้างเหมาแรงงาน ซึ่งต้องตั้งล่วงหน้าเพื่อให้ใกล้เคียงกับงบประมาณที่จะได้รับจริงในปีถัดไป

1.4 ควรศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วยในงานวิจัยที่จะดำเนินการกับหน่วยงานหรือส่วนราชการอื่นหรือมหาวิทยาลัยต่างๆ หากต้นทุนที่นักวิจัยคำนวณไว้สูงกว่า สมควรนำเสนอกรมวิชาการเกษตรไม่ดำเนินการเรื่องนั้นๆ เนื่องจากเกิดความซ้ำซ้อนและไม่คุ้มค่า โดยไปทำวิจัยเรื่องอื่นทดแทน

1.5 นักวิจัยควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายงานวิจัย เพื่อทำงานวิจัยต่อยอดได้โดยไม่ต้องเริ่มใหม่

2. ปัจจัยรอง กรมวิชาการเกษตร

2.1 กรมวิชาการเกษตรต้องมีเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งกำหนดโดยคณะทำงานผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งจากภายในและภายนอกกรมวิชาการเกษตร เพื่อให้เกิดมุมมองที่กว้างขึ้นในการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาโครงการวิจัย และกรณีมีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ ควรนำเข้าคณะทำงานร่วมกันพิจารณาผลกระทบ เพื่อป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์บ่อยตามนโยบายผู้บริหารระดับสูงในขณะนั้นๆ เพราะจะทำให้ นักวิจัยสับสนและต้องเริ่มต้นโครงการวิจัยใหม่ตามนโยบายที่เปลี่ยนแปลง ทำให้งานวิจัยไม่สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนด อีกทั้งเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ

2.2 การพิจารณางบวิจัย ควรพิจารณาจากงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงเป็นหลัก เพื่อมีให้งานวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์อยู่ภายในห้องสมุดเท่านั้น

2.3 การปรับลดงบประมาณ ควรเปิดโอกาสให้นักวิจัยรับทราบถึงกิจกรรมที่ถูกปรับลดด้วย เพื่อนักวิจัยจะได้ไม่ต้องดำเนินการในกิจกรรมนั้นๆ เนื่องจากในการปรับลดกิจกรรมและงบประมาณ คณะกรรมการต้องพิจารณาแล้วว่าไม่กระทบกระเทือนผลการทดลองในภาพรวม

2.4 ให้การยกย่องชมเชยนักวิจัยที่มีผลงานดีเด่น โดยผลงานดังกล่าวต้องสามารถดำเนินการได้สำเร็จภายใต้งบประมาณที่ได้รับและในระยะเวลาที่กำหนดด้วย เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้นักวิจัยพัฒนาคิดค้นวิธีบริหารจัดการงานวิจัยด้วยแนวทางใหม่ๆ โดยกรมวิชาการเกษตรสามารถเรียนรู้แนวทางจากนักวิจัยเพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานได้ด้วย

3. ปัจจัยสนับสนุน หน่วยงานต้นสังกัดที่นักวิจัยทำงาน เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับนักวิจัยมากที่สุด ดังนั้น ควรให้การสนับสนุนนักวิจัยทั้งด้านการอำนวยความสะดวกในการจัดซื้อจัดจ้างวัสดุ อุปกรณ์เพื่อประกอบการทำวิจัย และด้านการเบิกจ่ายงบวิจัยให้สะดวกรวดเร็ว ถูกต้องตามระเบียบ รวมทั้งดูแลงบประมาณให้นักวิจัยทำงานวิจัยได้เต็มศักยภาพ โดยไม่ต้องเป็นกังวลด้านระเบียบบริหารหรือระเบียบการเงินการคลัง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2
The 2nd STOU Graduate Research Conference

เอกสารอ้างอิง

ปภาวดี มนต์รีวัต(2551)การจัดการทรัพยากรเกษตร หน่วยที่ 2 ในประมวลสาระชุดวิชาหลักการจัดการทรัพยากรเกษตร
หน่วยที่ 1-8 สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

Bartol ,Kathrym et.al (1998) Management:A Pacific Focus 2 nd ed. McGraw-Hill Company Inc.New York.